



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA PIĘTKA przeciwko POLSCE

(Skarga nr 34216/07)

WYROK

STRASBOURG

16 października 2012 r.

Wyrok ten stanie się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w Artykule 44 ust. 2 Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie edycyjnej.

W sprawie Piętka przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba w składzie:

David Thór Björgvinsson, *Przewodniczący*,
Lech Garlicki,
Päivi Hirvelä,
George Nicolaou,
Ledi Bianku,
Zdravka Kalaydjieva,
Nebojša Vučinić, *Sędziowie*,

oraz Lawrence Early, *Kanclerz Sekcji*,

obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 25 września 2012 r. wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 34216/07) przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej wniesionej do Trybunału w dniu 31 lipca 2007 r. na podstawie artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatela polskiego, pana Krzysztofa Piętkę.

2. Skarżący reprezentowany był przez pana S. Walidudę, adwokata praktykującego we Wrocławiu. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swojego pełnomocnika, pana Jakuba Wołásiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący podniósł zarzut naruszenia prawa do rzetelnego procesu sądowego.

4. W dniu 18 kwietnia 2011 r. Trybunał zakomunikował skargę Rządowi. Zdecydowano także o równoczesnym rozstrzygnięciu w kwestii dopuszczalności i meritum skargi (artykuł 29 ust. 1 Konwencji).

FAKTY**I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY**

5. Skarżący mieszka we Wrocławiu.

6. W dniu 2 kwietnia 2002 r. skarżący, wspólnie z A.Ł. – swoim partnerem w spółce cywilnej – złożyli pozew do Sądu Okręgowego we Wrocławiu przeciwko G.P. o zasądzenie kwoty 237.739 złotych polskich (PLN) wraz z odsetkami ustawowymi. Skarżący złożył wniosek o zwolnienie

od kosztów sądowych. W pozwie podał adres stałego zamieszkania oraz dodatkowy adres wskazany w celu doręczania korespondencji sądowej.

7. Postanowieniem z dnia 6 maja 2002 r. sąd nakazał doręczenie pozwu G.P.

8. W dniu 21 maja 2002 r. G.P., reprezentowana przez zaangażowanego prywatnie adwokata, odpowiedziała na pozew. Odpowiedź została przesłana na adres korespondencyjny skarżącego.

9. W dniu 22 maja 2002 r. skarżący wyprowadził się z miejsca stałego zamieszkania.

10. W dniu 5 czerwca 2002 r. sąd zwrócił się do powodów o dostarczenie dodatkowych informacji w związku z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych. Wezwanie zostało przesłane na adres stałego zamieszkania skarżącego, lecz nie zostało doręczone, ponieważ nie mieszkał on już pod tym adresem. Wezwanie przesłano na adres stałego zamieszkania współpowoda i zostało mu doręczone w dniu 10 czerwca 2002 r.

11. W dniu 5 lipca 2002 r. sąd odrzucił wniosek o zwolnienie od kosztów, gdyż powodowie nie dostarczyli niezbędnych informacji. Postanowienie przesłano na adres stałego zamieszkania skarżącego. Nie zostało ono doręczone, gdyż skarżący nie mieszkał już pod tym adresem.

12. W dniu 12 lipca 2002 r. postanowienie to zostało doręczone współpowodowi skarżącego.

13. W dniu 2 sierpnia 2002 r. sąd wezwał powodów do pokrycia kosztów sądowych w wysokości 13.486 PLN, określając termin płatności na 14 dni. Wezwanie przesłano na adres korespondencyjny skarżącego podany w pozwie i doręczono w dniu 12 sierpnia 2002 r..

14. W dniu 29 października 2002 r. skarżący poinformował sąd, iż nie otrzymał postanowienia z dnia 5 czerwca 2002 r. (zob. par. 10 powyżej) dotyczącego odmowy zwolnienia od kosztów sądowych.

15. Sąd doręczył to postanowienie skarżącemu w dniu 5 listopada 2002 roku.

16. Pismem z dnia 8 listopada 2002 r. doręczonym do sądu w dniu 12 listopada 2002 r., powodowie poinformowali sąd o zamiarze wycofania pozwu ze względu na fakt, że sąd nie zwolnił ich od kosztów sądowych. Odnieśli się także do faktu, że pozwana wyjechała z Polski. Nawet przy założeniu wydania przez sąd orzeczenia na ich korzyść skuteczna egzekucja byłaby niezwykle trudna.

17. Następnie, w dniu 2 grudnia 2002 r., sąd nakazał pokrycie przez skarżącego i współpowoda kosztów procesu poniesionych przez pozwaną w wysokości 24.015 PLN.

18. W dniu 13 grudnia 2002 r. skarżący i współpowód złożyli zażalenie. W dniu 21 lutego 2003 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zażalenie oddalił. W nieoznaczonym terminie skarżący pokrył połowę kosztów procesu poniesionych przez pozwaną, w wysokości 12.007 PLN.

19. Następnie skarżący i współpowód złożyli pozew o odszkodowanie ze strony Skarbu Państwa, twierdząc, iż Sąd Okręgowy we Wrocławiu naruszył postanowienia artykułu 124 kodeksu postępowania cywilnego w ten sposób, że wszczął postępowanie cywilne mimo, że w przedmiotowym czasie nie podjęto jeszcze decyzji w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych. Sąd błędnie i w sposób niezgodny z prawem doręczył pozew pozwanej przed wydaniem postanowienia o zwolnieniu od kosztów sądowych. Pozwana, działając na tej podstawie i zakładając, iż nie ma przeszkód do wszczęcia postępowania, poniosła koszty zastępstwa procesowego. Ponadto sąd nie doręczył skarżącemu postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów, mimo faktu, iż skarżący uprzednio podał w pozwie informację o adresie dla celów doręczania korespondencji sądowej. Kiedy postanowienie to zostało ostatecznie doręczone, powodowie podjęli decyzje o wycofaniu pozwu. Niezależnie od powyższego skarżący i współpowód zostali zobowiązani do pokrycia w całości kosztów procesu poniesionych przez pozwaną.

20. W dalszej kolejności, w ramach postępowania dotyczącego roszczenia odszkodowawczego, skarżący został przesłuchany przez Sąd Rejonowy we Wrocławiu. Podał, iż jest biznesmenem, a jego przeciętne miesięczne zarobki wynoszą 10.000 PLN.

21. Wyrokiem z dnia 19 maja 2006 r. Sąd Rejonowy we Wrocławiu oddalił powództwo. Sąd uznał, iż postanowienie o doręczeniu pozwu pozwanej stanowiło naruszenie artykułu 124 kodeksu postępowania cywilnego. Sąd stwierdził także, iż powodowie ponieśli straty ze względu na konieczność pokrycia kosztów poniesionych przez pozwaną.

Sąd uznał jednakże, iż powodowie nie wykazali, że szkoda wynikała wyłącznie z popełnionego przez sąd błędu proceduralnego polegającego na doręczeniu pozwu. W piśmie procesowym dotyczącym wycofania pozwu powodowie wskazali nie tylko na odmowę zwolnienia od kosztów sądowych, lecz także na fakt, że pozwana wyjechała z kraju. Ponadto powodowie zostali zobowiązani do pokrycia kosztów poniesionych przez pozwaną nie z tego względu, że sąd nie zezwolił na zwolnienie od kosztów, lecz ze względu na wycofanie pozwu. Nie wykazali zatem istnienia normalnego związku przyczynowego między działaniami Skarbu Państwa reprezentowanego przez sąd i szkodą, którą bezspornie ponieśli.

22. Skarżący i współpowód wnieśli apelację, argumentując, iż zobowiązanie do pokrycia kosztów pozwanej powstało zasadniczo z tego względu, że pozew został nieprawidłowo doręczony pozwanej, na skutek czego zostali zaangażowani w postępowanie w sposób niezgodny z prawem, mimo faktu, że uprzednio już złożyli w pozwie wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych.

23. Rozprawa odbyła się w dniu 3 stycznia 2007 r. Skarżący stawiał się na rozprawie. Sąd poinformował go, iż orzeczenie co do istoty sprawy zostanie wydane w dniu 16 stycznia 2007 r.

24. Wyrokiem z dnia 16 stycznia 2007 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił apelację, zasadniczo powtarzając ustalenia sądu niższej instancji. Sąd ogłosił sentencję, ustnie podając krótkie wyjaśnienie podstawy prawnej rozstrzygnięcia.

25. W dniu 18 stycznia 2007 r. skarżący i współpowód złożyli wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku.

26. Uzasadnienie zawierające fakty sprawy ustalone przez sąd oraz podsumowanie argumentacji prawnej sądów pierwszej i drugiej instancji zostało doręczone skarżącemu i współpowodowi w dniu 26 lutego 2007 r.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE

27. Artykuł 124 kodeksu postępowania cywilnego, obowiązującego w danym czasie, stanowił we właściwym zakresie, co następuje:

„Zgłoszenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych ... nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania, chyba że wniosek został zgłoszony w pozwie lub przed wytoczeniem powództwa.”

28. Artykuł 16 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych z 1967 r. obowiązuje w danym czasie, stanowił:

„Sąd nie podejmie żadnej czynności na skutek pisma, od którego nie została uiszczona należna opłata. W tym wypadku przewodniczący wzywa wnoszącego pismo, aby pod rygorem zwrotu pisma uiścił opłatę w terminie tygodniowym od dnia doręczenia wezwania, a w razie bezskutecznego upływu tego terminu zwraca pismo.”

29. Artykuł 325 kodeksu postępowania cywilnego określa, jakie elementy zawierać powinna sentencja wyroku. Są to: nazwa sądu, nazwiska stron, sędziów, protokolanta oraz prokuratora (pod warunkiem, że brał udział w sprawie), data i miejsce rozpoznania sprawy, przedmiot sprawy oraz rozstrzygnięcie sądu o żądaniach stron.

30. Zgodnie z artykułem 326 ust. 3 kodeksu, przewodniczący odczytuje sentencję wyroku. Następnie przewodniczący lub sędzia sprawozdawca podaje ustnie zasadnicze powody rozstrzygnięcia.

31. Zgodnie z artykułem 328 kodeksu uzasadnienie wyroku sporządza się na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji wyroku. Uzasadnienie wyroku powinno zawierać ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku.

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 6 UST. 1 KONWENCJI

32. Skarżący podniósł zarzut, iż nakaz pokrycia kosztów procesu poniesionych przez stronę przeciwną stanowił naruszenie prawa skarżącego do rzetelnego procesu sądowego gwarantowanego postanowieniami artykułu 6 Konwencji. Artykuł ten we właściwym zakresie stanowi, co następuje:

„Każdy ma prawo do sprawiedliwego ... rozpatrzenia jego sprawy ... przez ... sąd ... przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym...”

A. Dopuszczalność

1. Brak znaczącego uszczerbku

33. W pierwszej kolejności Rząd oświadczył, iż nie można twierdzić, że skarżący doznał znaczącego uszczerbku w rozumieniu artykułu 35 ust. 3 (b) Konwencji. Skarżący złożył wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, mimo że jego sytuacja finansowa umożliwiała mu ich pokrycie i ostatecznie opłacił koszty procesu poniesione przez pozwaną zgodnie z nakazem sądu.

34. Rząd przyznał, iż Sąd Okręgowy we Wrocławiu popełnił błąd, doręczając pozew pozwaną przed wydaniem postanowienia odnośnie zwolnienia od kosztów sądowych. Jednakże w dalszej kolejności sądy krajowe uznały, iż nie istnieje związek przyczynowy między tym błędem a szkodą poniesioną przez skarżącego. Rząd oświadczył, iż niniejsze wskazuje, że skarżący nie doznał uszczerbku na skutek zarzucanego naruszenia Konwencji.

35. Skarżący nie zgodził się z powyższym.

36. Trybunał zauważył, iż głównym elementem kryterium określonego w artykule 35 ust. 3 (b) Konwencji jest to, czy skarżący doznał znaczącego uszczerbku (zob. *Adrian Mihai Ionescu przeciwko Rumunii* (dec.), nr 36659/04, z dnia 1 czerwca 2010 r. oraz *Korolev przeciwko Rosji* (dec.), nr 25551/05, z dnia 1 lipca 2010 r.). W myśl ogólnej zasady *de minimis non curat praetor*, to właśnie kryterium dopuszczalności opiera się na koncepcji, zgodnie z którą naruszenie prawa, nawet rzeczywiście istniejące z czysto prawnego punktu widzenia, powinno osiągnąć minimalny poziom istotności, aby uzasadnić jego rozpoznawanie przez trybunał międzynarodowy. Ocena takiego minimalnego poziomu jest, z natury rzeczy, relatywna i uzależniona od wszystkich okoliczności sprawy. Istotność naruszenia należy oceniać, uwzględniając zarówno subiektywne odczucia skarżącego, jak i obiektywnie określoną wartość w danej sprawie (zob. *Korolev*, cyt. powyżej). Innymi słowy, brak znaczącego uszczerbku można określić na podstawie kryteriów takich jak finansowy wpływ sprawy będącej przedmiotem

sporu lub istotności sprawy dla skarżącego (zob. *Adrian Mihai Ionescu*, cyt. powyżej).

37. W związku z tym Trybunał przypomina, iż uznał uprzednio za nieistotną stratę materialną w wysokości 90 EUR, której poniesienie zarzucił skarżący w sprawie *Adrian Mihai Ionescu* (cyt. powyżej) i określił jako nieistotną stratę materialną w wysokości 0,50 EUR, której poniesienie zarzucił skarżący w sprawie *Korolev* (cyt. powyżej). Podobnie Trybunał uznał, iż kryterium znaczącego uszczerbku nie zostało spełnione w sprawach dotyczących opóźnionej płatności kwoty 25 EUR (*Gaftoniuc przeciwko Rumunii*, (dec.) nr 30934/05, z dnia 22 lutego 2011); braku zwrotu kwoty 125 EUR (*Ștefănescu przeciwko Rumunii* (dec.), nr 11774/04, z dnia 12 kwietnia 2011); braku wypłaty skarżącemu przez władze państwowe kwoty 12 EUR (*Fedotov przeciwko Rumunii* (dec.), nr 51838/07, z dnia 24 maja 2011 r.); braku wypłaty skarżącemu przez władze państwowe kwoty 107 EUR wraz z kosztami w kwocie 121 EUR, łącznie kwoty 228 EUR (*Burdov przeciwko Mołdowie* (dec.), nr 38875/08, z dnia 14 czerwca 2011 r.); a także w sprawie, w której skarżący domagał się odszkodowania z tytułu strat materialnych w wysokości 504 EUR (*Kiiousi przeciwko Grecji* (dec.), nr 52036/09, z dnia 20 września 2011 r.). Podobnie, Trybunał odrzucił skargę, w której rozpatrywane było pierwotne roszczenie dotyczące kwoty 99 EUR złożone przez skarżącego wobec reprezentującego go adwokata, choć jednocześnie władze krajowe przyznały mu odszkodowanie z tytułu przewlekłości postępowania o równowartości 1.515 EUR (*Havelka przeciwko Republice Czeskiej* (dec.), nr 7332/10, z dnia 20 września 2011 r.).

38. W niniejszej sprawie skarżący podjął działania w celu wszczęcia postępowania cywilnego z zamiarem odzyskania kwoty wynoszącej około 238.000 PLN. Nie osiągnął jednak celu, gdyż ostatecznie wycofał pozew w związku z odmową sądu zwolnienia go z obowiązku pokrycia kosztów sądowych. Ostatecznie sąd nakazał skarżącemu pokrycie kosztów prawnych poniesionych przez pozwaną, wynoszących 12.007 PLN.

39. Trybunał zauważa, iż w owym czasie miesięczne zarobki skarżącego wynosiły w przybliżeniu 10.000 PLN, a zatem kwota do zapłaty której został zobowiązany, stanowiła blisko 120 % miesięcznych przychodów.

40. Powyższe względy, rozpatrywane łącznie, są wystarczające, aby Trybunał uznał, iż - uwzględniając znaczący wpływ finansowy nakazanej płatności na sytuację finansową skarżącego oraz rzeczywisty charakter przedmiotu sporu - skarżący doznał znaczącego uszczerbku na skutek zarzucanego naruszenia Konwencji.

41. W związku z powyższym zastrzeżenie Rządu musi zostać oddalone.

2. Zasada sześciu miesięcy

42. Rząd zauważył ponadto, iż skarżący nie wniósł skargi do Trybunału w wymaganym terminie, o którym mowa w artykule 35 ust. 1 Konwencji.

W sytuacji, gdy skarżący uprawniony jest w oczywisty sposób do otrzymania wyroku sądu krajowego z uzasadnieniem na piśmie, przedmiot i cel artykułu 35 ust. 1 Konwencji spełnione zostają, jeżeli okres sześciomiesięczny zaczyna biec począwszy od daty doręczenia wyroku na piśmie (Rząd zacytował wyrok w sprawie *Worm przeciwko Austrii*, z dnia 29 sierpnia 1997 r., § 33, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-V). W niniejszej sprawie, zgodnie z obowiązującym prawem doręczenie skarżącemu pisemnego uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji nie było oczywistością, a zatem okres sześciu miesięcy należy liczyć począwszy od dnia 16 stycznia 2007 r. to jest dnia wydania orzeczenia przez sąd. Skarżący wniósł skargę do Trybunału w dniu 31 lipca 2007 r., co oznacza, że nie dopełnił obowiązku złożenia skargi do Trybunału w terminie sześciu miesięcy, zgodnie z postanowieniami artykułu 35 ust. 1 Konwencji.

43. Skarżący stwierdził, iż uzyskał wiedzę odnośnie treści wyroku dopiero po jego otrzymaniu wraz z uzasadnieniem. Oświadczył, iż celem okresu sześciu miesięcy jest także umożliwienie skarżącemu rozważenia, czy zamierza złożyć skargę do Trybunału oraz podjęcia decyzji odnośnie poszczególnych zarzutów i argumentów prawnych, jakie należy przedstawić. Z tego względu okres sześciomiesięczny powinien zacząć biec od daty doręczenia stronie orzeczenia na piśmie, niezależnie od faktu, czy istota takiego orzeczenia została uprzednio przedstawiona ustnie podczas rozprawy.

44. Trybunał przypomina, iż w przypadku, gdy prawo krajowe nie przewiduje doręczenia orzeczenia, Trybunał uznaje za stosowne przyjęcie za punkt początkowy daty sfinalizowania orzeczenia, to jest dnia, w którym strony miały możliwość zapoznania się z jego treścią (zob. *Papachelas przeciwko Grecji* [GC], nr 31423/96, § 30, ETPCz 1999-II oraz *Jakelaitis przeciwko Litwie* (dec.), nr 17414/05, z dnia 16 grudnia 2008 r.). Trybunał zauważa, iż na rozprawie w dniu 16 stycznia 2007 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu odczytał sentencję wyroku i ustnie pokrótce przedstawił jego uzasadnienie. Sąd nie był obowiązany do doręczenia kopii wyroku stronom postępowania cywilnego ani do sporządzenia uzasadnienia w formie pisemnej. Skarżący miał prawo złożyć wniosek o sporządzenie szczegółowego uzasadnienia wyroku na piśmie w celu zapoznania się z całością argumentacji sądu, w tym z ustalonymi przez sąd faktami sprawy oraz podstawami prawnymi wydanego orzeczenia i z prawa tego skorzystać. Uzasadnienie wyroku sporządzone przez sąd zgodnie z postanowieniami artykułu 328 kodeksu postępowania cywilnego doręczono mu wraz z sentencją wyroku w dniu 26 lutego 2007 r.

45. Uwzględniając fakt, iż dopiero uzasadnienie wyroku zawierało szczegółowe przedstawienie faktów sprawy ustalonych przez sąd oraz argumentacją prawną sądu, w opinii Trybunału skarżący dopiero w tym terminie miał możliwość zapoznania się z treścią wyroku wydanego w jego sprawie.

46. W konsekwencji termin sześciomiesięczny zaczął biec w dniu 26 lutego 2007 r., tj. w dniu doręczenia skarżącemu uzasadnienia wyroku. Zważywszy na fakt, że skarżący wniósł skargę do Trybunału w dniu 31 lipca 2007 r., sprzeciw Rządu dotyczący niezłożenia skargi do Trybunału w terminie musi zostać oddalony.

3. Niewyczerpanie krajowych środków odwoławczych

47. W dalszej kolejności Rząd stwierdził, iż skarżący nie wyczerpał krajowych środków odwoławczych, ponieważ nie złożył zażalenia od postanowienia sądu z dnia 5 czerwca 2002 r. dotyczącego odmowy zwolnienia od kosztów sądowych.

48. Trybunał zauważa, iż zagadnienie będące przedmiotem niniejszego zastrzeżenia wstępnego jest ściśle związane z kwestiami, które rozważy w trakcie rozpoznawania skargi dotyczącej naruszenia artykułu 6 Konwencji. Kwestię tę należy włączyć do meritum niniejszej sprawy.

4. Wniosek

49. Trybunał stwierdza, iż niniejsza skarga nie jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu artykułu 35 ust. 3 lit. (a) Konwencji. W dalszej kolejności zauważa, że nie jest niedopuszczalna z jakichkolwiek innych przyczyn. W związku z tym musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum skargi

1. Oświadczenia stron

50. Skarżący oświadczył, iż Sąd Okręgowy we Wrocławiu nakazał doręczenie pozwu stronie przeciwnej niezgodnie z przepisami prawa krajowego, tym samym inicjując tok postępowania. Ponadto, skarżącemu nie doręczono postanowienia o odnowie zwolnienia od kosztów sądowych mimo faktu podania adresu w pozwie. Odnośnie stwierdzenia Rządu, że skarżący – jako biznesman – powinien był oszczędzać środki na pokrycie ewentualnych przyszłych sporów, było ono nieistotne z punktu widzenia oceny sprawy. Sądy rozpoznające roszczenie skarżącego o wypłatę odszkodowania przez Skarb Państwa popełniły błąd, nie dostrzegając oczywistego związku przyczynowego między błędem popełnionym przez sąd na początku postępowania i szkodą poniesioną przez skarżącego.

51. Rząd oświadczył, że skarżący wszczął postępowanie wspólnie z A.Ł., który był także jego partnerem w interesach (zob. par. 6 powyżej). Odmowa sądu zwolnienia od kosztów została temu ostatniemu doręczona prawidłowo. Zatem mało prawdopodobnym jest, że skarżący nie został powiadomiony o tym postanowieniu przez współpowoda.

52. W dalszej kolejności Rząd stwierdził, iż skarżący złożył wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych wraz z pozwem, nie załączył jednak

dokumentów dotyczących swojej sytuacji rodzinnej, majątkowej i wysokości dochodów. Ze względu na brak tychże dokumentów sąd nie mógł wydać postanowienia dotyczącego zwolnienia od kosztów. Ponadto skarżący nie powiadomił sądu o zmianie adresu. Gdyby spełnił ten wymóg, postanowienie z dnia 5 czerwca 2002 r. dotyczące odmowy zwolnienia od kosztów zostałoby mu doręczone w sposób prawidłowy, a on sam miałby możliwość zakwestionowania go.

53. Rząd oświadczył, iż skarżący nie wyczerpał krajowych środków odwoławczych, ponieważ nie złożył zażalenia na postanowienie sądu w przedmiocie odmowy zwolnienia z obowiązku pokrycia kosztów sądowych.

54. Rząd stwierdził, że skarżący będący zawodowym biznesmenem powinien był w związku z wnoszeniem powództwa działać z zachowaniem należytej staranności. Nie zachował jej jednak. Powinien był także przewidywać z wyprzedzeniem, iż prowadzenie działalności biznesowej może prowadzić do zaistnienia sporu, a zatem powinien był zabezpieczyć środki na ten cel. W każdym wypadku warunki ubiegania się o zwolnienie od kosztów sądowych w sprawach z udziałem firm były surowsze niż w przypadku spraw z udziałem osób fizycznych.

55. Rząd potwierdził, iż kwota kosztów prawnych poniesionych przez pozwaną, którymi obciążono skarżącego (12.007 PLN) została określona na podstawie przedmiotu sporu, to jest kwoty 237.737 PLN. Rząd powołał się na opinię Trybunału wyrażoną w sprawie *Kupiec przeciwko Polsce* (nr 16828/02, z dnia 3 lutego 2009 r.) zgodnie z którą nie należy oczekiwać, że skarżący, którzy celowo zawyżają wartość swoich roszczeń, zostaną całkowicie zwolnieni od uiszczenia wpisów sądowych lub też z wymogu ponoszenia kosztów sądowych w rozsądnej wysokości. W każdym razie skarżący ostatecznie miał możliwość pokrycia kosztów procesu, którymi obciążył go sąd.

56. Podsumowując, fakt naruszenia postanowień artykułu 124 kodeksu postępowania cywilnego przez Sąd Okręgowy, który doprowadził do poniesienia kosztów przez pozwaną, nie stanowił decydującego czynnika, który skutkował powstaniem obowiązku pokrycia tych kosztów przez skarżącego w terminie późniejszym.

2. Ocena Trybunału

57. W pierwszej kolejności Trybunał przypomina, iż niejednokrotnie stwierdzał, że koszty sądowe nałożone na strony postępowania cywilnego stanowiły ograniczenie naruszające istotę prawa skarżącego dostępu do sądu zagwarantowanego postanowieniami artykułu 6 ust. 1 Konwencji (zob. *Kreuz przeciwko Polsce* (nr 1), nr 28249/95, § 60, ETPCz 2001-VI; *Jedamski i Jedamska przeciwko Polsce*, nr 73547/01, § 60, z dnia 26 lipca 2005 r.; oraz *Podbielski i PPU Polpure przeciwko Polsce*, nr 39199/98, § 64, z dnia 26 lipca 2005 r.). W takich przypadkach Trybunał uznał, mając na uwadze zasady ustalone we własnym orzecznictwie odnośnie prawa

dostępu do sądu, że wysokość opłat oszacowana w świetle szczególnych okoliczności danej sprawy, z uwzględnieniem możliwości ich uiszczenia przez skarżącego, oraz faza postępowania, w której zastosowano taką restrykcję, stanowią czynniki kluczowe dla ustalenia, czy osoba posiadała prawo dostępu do sądu.

58. Trybunał całkowicie zdaje sobie sprawę z faktu, że okoliczności niniejszej sprawy nie dotyczą ani kosztów sądowych ani dostępu do sądu. Jednakże Trybunał jest zdania, że mogą zaistnieć również sytuacje, w których kwestie powiązane z ustaleniem kosztów procesu mogą być istotne dla oceny, czy postępowanie w sprawie cywilnej, postrzeganej całościowo, pozostaje w zgodzie z wymogami artykułu 6 ust. 1 Konwencji (zob., *mutatis mutandis*, *Robins przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, z dnia 23 września 1997 r. § 29, *Reports* 1997-V; *Macková przeciwko Słowacji*, nr 51543/99/98, § 55, z dnia 29 marca 2005 r.; oraz *Pyrobotys A.S. Restrukturalizacji przeciwko Słowacji* (dec.), nr 40050/06, z dnia 3 listopada 2011 r., *mutatis mutandis*). Rozwiązanie kwestii kosztów sądowych może mieć konsekwencje dla rzetelności postępowania jako całości (zob. *Stankiewicz przeciwko Polsce*, nr 46917/99, § 60, ETPCz 2006-VI).

59. Odnośnie niniejszej sprawy, sąd pierwszej instancji doręczył pozew pozwanej, tym samym inicjując postępowanie, mimo jednoznacznego postanowienia prawa krajowego stanowiącego, iż do czasu uiszczenia opłaty sądowej żadne czynności nie będą podejmowane (zob. par. 28 powyżej). Pozwana, w odpowiedzi na wszczęte przeciwko niej postępowanie, wynajęła adwokata i poniosła koszty. Następnie, w trakcie postępowania dotyczącego wypłaty odszkodowania przez Skarb Państwa Sąd Rejonowy we Wrocławiu przyznał, iż doręczając pozew stronie pozwanej Sąd Okręgowy we Wrocławiu popełnił błąd (zob. par. 21 powyżej). Nie jest jednakże zadaniem Trybunału badanie pojedynczego zdarzenia w trakcie postępowania, lecz ustalenie, czy dane postępowanie, rozpatrywane całościowo, było rzetelne zgodnie z wymogami artykułu 6 ust. 1 (zob. m.in. *Vidal przeciwko Belgii*, wyrok z dnia 22 kwietnia 1992 r., Seria A nr 235-B, § 33). Trybunał musi zatem zbadać okoliczności sprawy w całości.

60. Trybunał przypomina, iż od strony postępowania cywilnego oczekuje się dochowania staranności (zob. *Pretto i Inni przeciwko Włochom*, z dnia 8 grudnia 1983 r., § 33, Seria A nr 71; *Bąkowska przeciwko Polsce*, nr 33539/02, § 53-54, z dnia 12 stycznia 2010 r.). Trybunał uznał także, że strona występująca o zwolnienie z opłat sądowych powinna działać z niezbędną starannością, przedstawiając sądom dowody świadczące o swojej kondycji finansowej, i ma obowiązek lojalnie współpracować z sądami w tej sprawie. (*Elcomp sp. z o.o. przeciwko Polsce*, nr 37492/05, § 41, z dnia 19 kwietnia 2011 r.). W niniejszej sprawie skarżący złożył do sądu wniosek o zwolnienie wraz z pozwem złożonym w dniu 2 kwietnia 2002 r. Jednocześnie nie dostarczył żadnych dokumentów potwierdzających jego

sytuację rodzinną i finansową. Sąd nie dysponował zatem podstawą rozpoznania kwestii zwolnienia.

61. Trybunał stwierdza ponadto, że skarżący jest biznesmenem, a postępowanie dotyczyło spółki cywilnej (zob. par. 6 powyżej). Trybunał uznał uprzednio, iż poziom staranności oczekiwany od jednostki prowadzącej działalność gospodarczą może być wyższy niż ten wymagany od osoby fizycznej (zob. *Elcomp sp. z o.o. przeciwko Polsce*, cyt. powyżej, § 41). Skarżący złożył pozew wspólnie ze współpowodem, będącym zarazem jego partnerem w spółce. W dniu 5 czerwca 2002 r. sąd zwrócił się do powodów z prośbą o podanie dodatkowych informacji dotyczących wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Prawdą jest, że wezwanie w tej sprawie nie zostało prawidłowo doręczone skarżącemu. Zostało jednak doręczone współpowodowi w dniu 10 czerwca 2002 r. W opinii Trybunału, nawet przy założeniu, że ten ostatni nie poinformował skarżącego o wezwaniu, fakt, że skarżący nie zapewnił skutecznej komunikacji ze współpowodem odnośnie toku postępowania, oznacza brak spełnienia obowiązku dochowania staranności, o którym mowa powyżej.

62. Trybunał zauważa, że w zeznaniach złożonych w ramach postępowania dotyczącego roszczenia wobec Skarbu Państwa, skarżący stwierdził, że wycofał pozew nie tylko ze względu na odmowę zwolnienia od kosztów, lecz także fakt wyjazdu pozwanej z Polski (zob. par. 21 powyżej). Trybunał stwierdza zatem, iż odmowa zwolnienia od kosztów nie stanowiła jedyne go lub decydującego czynnika skutkującego wycofaniem pozwu przez skarżącego.

63. W dalszej kolejności Trybunał zauważa, że w postępowaniu dotyczącym roszczenia względem Skarbu Państwa skarżący miał wystarczające możliwości przedstawienia własnych argumentów, zakwestionowania stanowiska przedstawiciela Skarbu Państwa oraz przedstawienia dowodów, jakie uznał za istotne dla wyniku postępowania. Odnośnie dowodzenia przez skarżącego przed Trybunałem, iż rozpoznając roszczenie o odszkodowanie sądy krajowe błędnie nie dostrzegły oczywistego związku przyczynowego między błędem popełnionym przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu na początku postępowania oraz szkodą poniesioną przez skarżącego na skutek tego błędu (zob. par. 50 powyżej), Trybunał przypomina, że dysponuje ograniczonymi uprawnieniami weryfikacji zgodności z przepisami prawa krajowego (zob. *mutatis mutandis, Fredin przeciwko Szwecji (nr 1)*, z dnia 18 lutego 1991 r., § 50, Seria A nr 192). Zadaniem Trybunału nie jest zastępowanie sądów krajowych, ponieważ to do nich w pierwszej kolejności należy zadanie interpretowania prawa wewnętrznego (zob. m.in. *Tejedor García przeciwko Hiszpanii*, z dnia 16 grudnia 1997, §31, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VIII; *Iwaszkiewicz przeciwko Polsce*, nr 30614/06, § 37, z dnia 26 lipca 2011 r.).

64. Powyższe rozważania stanowią dla Trybunału wystarczającą podstawę uznania, iż nie doszło do naruszenia artykułu 6 ust. 1 Konwencji. Z tego względu Trybunał stwierdza, iż nie jest koniecznym rozpoznanie zastrzeżenia wstępnego Rządu (zob. par. 47-48 powyżej).

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Włącza do meritum* skargi podniesione przez Rząd zastrzeżenie wstępne dotyczące niezłożenia przez skarżącego zażalenia na postanowienie z dnia 5 czerwca 2002 r. i *uznaje* skargę za dopuszczalną;
2. *Uznaje*, że nie doszło do naruszenia artykułu 6 ust. 1 Konwencji oraz *uznaje* w konsekwencji, iż nie jest koniecznym rozpoznawanie zastrzeżenia wstępnego Rządu, o którym mowa powyżej.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie dnia 16 października 2012 r., zgodnie z artykułem 77 ust. 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Lawrence Early
Kancierz

David Thór Björgvinsson
Przewodniczący